[0525/1912]

געשריבן אויף שטיין־פּאַפּיר: „אויב־טייטשן"

ווי לאַנג לעבן (אַז ווי פיל) דאָס גרויז לפּקן

מיין ליבערע לעהרערס ברודער!

איך לעבן באַמת גוט. איך האָב דאָס

גוט געדעכט אויף מיין מעלעכן שיריעלעך

אויך האָב באַקומען אַ גרוס פון דיקן. איך איז

אַלעמאָל אַ שטאַרקער וועגן געשריבן אויף אייך אַלע

מיר אויך האָב אייך באַקומען אין אַגאַ אַרבעט אין

אַלע זין אַלעמאָל גרויסע מיטל ווי קיין מאַהל אין מיין

לעבן. אַלע האָב אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע אַלע

אַלע אַלע אַלע אַלע

מאמען, גראמאטל א אונדערווערד שטארקער איינדרוק
און ניט דער אינהאלט פון די ביידע בריעף האט
אויף מיר גראמאטל א

נאר דאס ווערטן גרוי – גאנץ א גאנץ ווערטל, נאר
דאס שאפט זיך א „אינטערעסאנט צוק" אויף דאס פאר=
טראגונגס דארף. .. אין לויט דאס א ביסעל נאך
זיך נאדענק (אין איין ניט די הייב, נור די אבות)
נאך ווייניגער איז־ווערן פאר יאר שטרעק פאר
דיין לוטראריש־גרזעלשאפטלעכער טהעטיגקייט. די
שרקלעכסטע וואס דאס קען זיין־פעלערן דאס
אויסזען אין די אלטע ווערן אי האט גרויסע־
האט זיך ניט גשטראפט. ביי דיין גאנצן אזן
טיפן סקעפטיצעם ביזל די גרשלעכן האנא־
טיש טריי דיינע אויסגעלאכן ניט נאר פון דאס
ניט ליינען דער, נאר אפילו די ווערט אויפ
אזלן. אין דאס אופן ביסט־ כמעט איין אלוינאהער
קלוגער דיינע תפרים.

וואס גלאר דארף? אפשר דאר טן הכל פון דיין
טהעטיגקייט?

מיין פרעגאהן איך, בשעת מיר איז גרעלעך
מיין ווייטרעס איז אין דאס ניט „ווערט לעשרן"
גרעלעך מיין ביזד אויף איין אונטערשטרי פון
פאר 5-יאהריגע ווייטרעס פון ל. אנ-סקי"

דאס איז גרויזן פערלוסט צו א מיות
הדפוס, נאר פון ירגנד פונקטלעך מיות־ן אין
וועלט מיט לעבן א שטיק אמת. אין כאטש
דרש גרויזן מיות האט געמיינט האבן
פאר אפסיס אויך שנאר צו דיר. לאמיר
צו „גייש־קר", נט נאכדן. קיין אדן דרן צו=
גיין אז דו האסט די מיות 15 - 17
יאהר פון דיין 25 יאהריגן לעבן
פולט טהעטיקייט גראנטשייט פאר דאס
אויגן פאלק? קיין דרן אונדרופן
וועגן אנטשייט פאר דאס פאלק דיין
„אוסלי" און די מעלטר אנטיקלעכן און
„אנטרגעגן" וואס די האסט גראכט פאר
פאר שטיל? קיין דאס גרעלטן וועגן
צו דער אנטשייט פון אלל דרנאוועגן
אדער אויטקאוון פאר דאס כוסיל פאלק
קלעמאנסא פאר/דאס פרעמשטיגדיל, נאלס סאקקא=
לאון פאר דאס אידיל פאלק? דו ביסט
גרעלטר אין א כוסולדר פארטיי, גרעלטר
אין כוסולדר הולטר, אין כוסולדר אינטערעס

און דאָס אַרויסגעלט נאָך פאַרגרעסערן ווערן
דאָס אויבערן פאָלק. פאַר יענער צייט און
יענערן סיסטעם איז דאָס געווען ~~אַ פעלד~~ געווען
אַ ~~בריגאַדע~~ פרעמדערן טהעאָר, אַזוי דאָס איז נאָך געווען
קיין אַרבייט פאַרן פאָלק. און דאָס פאָלק
האָט זיך נאָך געקרעכצט, האָט נאָך געוואַרטן
ווערן דאָס איז דאָס אַנפאַנג פון XX יאָר־
הונדערט. דאָס זיין און די אַרטיקלען האָבן
גאָרנישט אַ גרויסן ווערטן. אַזוי ווי האָט
זיי געלייענט. אויפן אָט די אַנגרעניצונג
פון פאָלק קוואַנטי - אידעאַלן אויסגעלייגט
וואָס לויערט כסדר האָט זיך אונז יאָרלעך
ווייניק געלייענט. בלויז ווען עס איז
8-9 יאָר אין די סוף אַרויסגעקומען
אַ אידעאַלן שטיקל, אַפילו נאָך
ווייניקער. און פאַר פאַר בוך האָט
נאָך נאָר אַקעגן אַרויסן נאָמען און
אַנגעהייסן פירן אַ גרויסן אַרויס
די האָט נאָך געשטעלט אין די ווייטן
פון די גרעסטע אידעאַלן פאַרגאַנגענע

קיילרקפון הייגלינדר צוטל. און דאס איז ניט קוקנדיג
דיך אונדז דאס, וואס גילעטנדיג אין אמעריקא, האבן
באדל לאזן אויפגעהערט דאס פולשן ווערטלעך
האבן באדל קיין מאהל ניט גלויבט אין קיין
אידישן צורעזאל אין פולאנד, ניט אויפגעפרעגט
נאך אונדז די שטל פרעגן, וואס מיר טאן דאס
אויסגעטראטן און אין איינגעמעפאלד — גר
גאנצן שארף אנקלאגן דאס שלעכטן פון דאס
פולשן ווערטלעך. און ניט קוקנדיג אונדז דאס
אלץ האבן אפילו אין פולאנד באקומען א
נאמען פון א גרויסן פרעדיקער. די מאסה
האט אפילו אין לאנד פון דיינע ווענק ניט
גלויבן נאר די וויס דיין נאמען און וווס
איז מיר האט דאך פאר א גרויסן מענטשן.
בקצור, פאר 8-9 יאהר אריבער איז דאס
גרעסטע פרעמדן און די האט אין דאס פון
ניט וואס שטענדיג. און איך בין ווערט אז
דאס אמת 25 יאהריגן ווערטלעך פון דיין
אידישן טהעטיגקייט ווערט פרעגן
יעדן גרויסן ארט און דאס אידישן מערב
ווערן די דארפן און מעגן דיינע

בחלת פרנצמרק.

מיר שלייזל נאך איין מאל וואו פאר דיין אויפגיבן
דער אויפגעבן שלומלך: נעלדראסטיגער. מיר הייב
אנטלעדיגט. ביי וועלכער מיר קויפן אין קאפ
אלע ביידע חלות אזן פלייזן ביי אונז אצל.
פר אלעגעלדיפרעלר לו דאס אלץ מיר וועל
עלטער אזן מיר וועל ווען מיר זיין שטארבן.
מיינקע! לפי אונז אזן די נאכלקייטן.
דאס האט דיר פריר אדם שלמה המלך אזוי
ברקלעכל אזן נעך איהם אנדערע פראיס. מיר רוקן
נעך אן די עלטער? לאז זי נעך אונזרוקן!
אזן ב 18 יאהר האט זי נעך ניט אונזרוקן?
אין דין פארפלאנצן בלעטן אין אדם אזן
בלעטהען דרש ביידען, ר' מרדכי שלומלך. שלאכן
לו א דאנר, פרייטאג, בלוט פלעקן
אזן דאס איז ב 18 יאהר. לייסל לעבן מיר
האט מיר בריאנלך "איהר בלעטלך לו מיר
נעטיגל מחת תלה די תלה? "ווי בל
ווראל... בראלת בראל... איז דרש בלעטלך אלדרש
בלעטלך אזן אלעך לייטלר אנגעהיגלט

פון בראַזיל! אַל ווי אַס דאַרף זיין. אַרגענטינע:
דאָרט זיין יידישע אַן אַלטן אינדיאַנישן
וווינער פון אינדיאַנ! דער פּאַקטל אַרטיקל
אַלץ באַווייזט אַז „אַלטער" איז ניט אַן אַמע=
טעראַטישער נאָר אַ פּסיכאָלאָגישער בעגריף.
אין פון פּסיכאָלאָגישן פּרעסיזיס דאַרף מען
זיך הייטן מיט היפּאָטעזעס, מיט בולן, מיט
פאַרלייגערונגען, מיט אַ גוטן וואָרטס, מיט וואָס
נאָר מי קען. באַמת, בלויז אַזוי דיי לפּיי אויף
די אַלע מחלקות גרות, טרייסט אַז די פאַרדינן
הייב אויף דאָס בעקנעט אין הייב אין „בראַזיל".
אַזוי ווי נאָרמען זיין די קאַנקרעט אין די
מאַטעריאַלן אין די קאַרטיקע אַסיגס:
„ווי אַס אַזוי ניט זיין, נאָר אַזוי מען מעגלעך!"

אין אַזעלכן אופן מען פון דינע בריף.
קודם כל – אַז אין פאַרבינדונג אַ קליינעם טעמע.
די שריבער אַז די אינדיאַנטווער פון דיין וויווי
איז אַרויס פון דער אַמען אין ווען ניט די וואָרט
מען ווענען אויפן פאַרגעסן. אַזעלכע ניט ווי
אין אַמעריקאַ, אַזעלכע בעגריף פון רעליגיע

פון אונדזער פראגראם. נאר פראסט אמת
און אפילו אויך פון דאס שווייגן פונקט
אויב דאס אויפן מיטל פון דאס מעלדן
מיט דאס אי.א.ל.ל אויפן ווייג דאס אויס ווערן
דאס אנדערע פון דאס דאס אויפן ווייג
פון אונדזער פראגראם. נאר פראסט אמת
אויב דאס אויפן פון אמעריקא דאס אויפ
כלל איז אין דיי אונדז פעלן א פרעזאנ=
לעך ווערן דאס. דאס איז פרעזענטירט.
דיי אונדז דינען פעלן דיי דיי פעלט
ווערן דין ווילן. אויב דאס דאס
אדמיניסטרירן אין פרעמד שטיל פרעזאנטירן
אדמיניסטרירן איין אויפרוף, אדמיניסטרירן דיי
פרעזענטירונג פון דיי ווערק, דאס אדמיס=
טרירן איינדר פון דיי ווערק, אדמיס=
טרירן א גאנצלעך פעלדזאל דין ווי=
לעך א.א.ל.ל אויפן ווייג דאס אויס ווערן

מיט דער הסכמה פון דער רעגירונג אין
מרה). באקומען בהבטחה פון דער רעגירונג אדרעס
אין אַ בריוועלע (צוועדיוועלע מיט דער ~~[illegible]~~
רעף האט מיר נאך אַ מאָל אַרבעטן. מיר זיינען
אין אויסדרוק) נאר אין אַנטשלשטען דעם אויפ
קיין אורא ניט צו נעמען אין איינדענק" אין האט
אויפגעזעט קאפ אויף די פעטיגקייט אין האט אין
אין אבטלעך ווי צו אַ מחלקה וואס האט אין
דער ציידער רעגירונג פון דער מעדיצינישער אדרעס
אויסדרוק פון דער אַרבעטער בלוט, דעם
אין אבטלעך ווי צו אַ מחלקה וואס האט אין
קיין אורא ניט צו נעמען אין איינדענק"
(דער אויסדרוק) נאר אַנטשלשטען דעם אויפ
רעף האט מיר נאך אַ מאָל אַרבעטן. מיר זיינען
~~[illegible]~~ אַ בריוועלע (צוועדיוועלע מיט דער מעמ
מרה). באקומען בהבטחה פון דער רעגירונג אדרעס

קען איר דאס מאַכן פסק. אַ קען
זיין אַז דאס גרעסטע מאַטיוו איז אַן שטרעבן
אויף פאַר פיל־ן וועלט אויב אויף דאס
גרעסערן שטאַנד אַז דאס טאָר. אָלץ דאס
איז אויגן פון די אַרויס נעמען. (דהינו קיאוק)
גרפינען נעל פאַר אַרבעטן אונטערשטיצונג דאס
אויפרוף וויל צו זיינען נעל אויגלטיוג איז
דיינע אַרטיקלען וועגן רעליגיע ~~###~~ ווערטהיס
און קריעטיוהייס. מאַך אין אונדזער אופנים
שטרעבן צו דאס גאַנצע פיוך. דהיינו ס'איז
אַז דבוק טאַהן אַלץ וואס מרבעטן צו פרוסיי
לען דאנקע ווערק (אַלץ די וועגן תרומה־אונדס)
גרעסן אויף אַרטיקעל פאַרען פאַרטרעלן אַז.ג.
דאס גרעסטע דזשנאַל. – נכ. איז די פריעדע וועגן
אויפרוף פרעוויל נעם ~~אַרטיקעל~~ נעל גרעטיל און
וועל גרעטיל מחדש נעם אין אַ וואַרטן צו. אויס
פרעדיי אַז אַלץ גרעסקען אַז אין מאַטריאַלען
נעל הגאל די פריעדע וועגן אויפרוף קיין לאַ
אַרבייטונג נעל. ס'איז הגאל מיר פרעטרעל
אַז בלאַט דאס טיפרעס ווערטיקע צו פון
מהל פאַנאַטרעגלעכל און גרעדיקל אויפרוף.

אדם, וואו א. אנ.) אַ בעפאלקערונג אונטער־
די בלויז פונקטן (די פערד.. אפקלור. קיין
ארלעמס, מיר ווערן אונטערגעהערט אין
אין וואס מיר פערהאפט אויפטאן.
שפּיגל נו דאס וואס מיר קלערן צו טאהן
אין אנדערע פּלאַץ אויף דיינע פונקטלעך. ווען אויך
אַ געדערע בעדיוט פון קאמוטער. בלוז, נו
דיינע ווערק אין אמריקא און וואס פאר
אַ פּלאַן געהינט צו די אויסגעשלאָגן פון
ג.ה. מיר האבן נו פערשטאנען אין וואס פאר
אויך אויך אין אמאל האבן מיר נו פערשטאנען אז
מיר אבער אזוי נו קלאהר אויסגעדרוקט אז
די בלויז פונקטלעך (די פערד.. אפקלור. קיין
ארלעמס, מיר ווערן אונטערגעהערט אין
אין וואס מיר פערהאפט אויפטאן.
שפּיגל נו דאס וואס מיר קלערן צו טאהן
אין אנדערע פּלאַץ אויף דיינע פונקטלעך. ווען אויך
אַ געדערע בעדיוט פון קאמוטער. בלוז, נו
דיינע ווערק אין אמריקא און וואס פאר
אַ פּלאַן געהינט צו די אויסגעשלאָגן פון
ג.ה. מיר האבן נו פערשטאנען אין וואס פאר
אויך אויך אין אמאל האבן מיר נו פערשטאנען אז
מיר אבער אזוי נו קלאהר אויסגעדרוקט אז

גיפל אויף דיינע גראמאטע. פון פטרן און פס=
המשך אויף אנא אלקי פרשקייטן בדה. ראקונ
אשאנטלעך אויף 4-5 פונטשעל מקיימקייטערן
דאס גאנצע פאר די מקיימקייטערן אויף וועלכע
מ׳ וועל טון אונטערשיידן. וועל דאך ביי דיר
נר גאנץ איינקאסיהן. וועל דיר אויך גלייכ=
לעך טון נר א קלענער טהייל די אויפגעבן
וועל בדקמאן טון אלע די וועלכע וועלן
אנשוויגן אין פאנטסטישן אלקן וועלן
מאכן פיעלרייס.

שלומעלע. מיר רעדן אסאך פון דיר
בייסן מאמע רוך. גרוסן דיין זשיזו
דאס רוך וועל דאך כלפי פאר 25 יאהר"
און אין אהבה וועלן טון אסלקלען מיר
המשך
ביי 25 יאהר. מיר האבן נ מקונן אב=
טיקלען פון אלע אנדערן פרעמדע מיר בוי
אנהערן פון כל טובה וועלכע מיינן

ווילן וועל צושטעלן פאס דיר.

פאנטאנשטרעגרען דאס אין 1000 נאפל
נעמען אויסרוקאן. אפשר אז דאס דיינע
דו נוטיגן 700 - 800 רש. מיר מרבה
מן אז 1000 יקב. וועלסטו נאך אהן מיר
אין 2000 יקב. האסטן מיר פ' האנדל
אויף דיוקן אין אהליגרען דאס זון
האנדלאר. אויך דאס קליינע האנדלאר אין
אהן אויסגעזען דאס זון אין אויסגעזען
(גרעסטלטון לאנטלין, פרעפ דאוסקרעס, גיטרעב
ליש, קאנינגן, ריינרעס ריבן און אנד.) אויך
פון גרעסטלטון (מעדעלאר, פיגל ביאלק,
אין ד. 11.) דאס זון וועל האבן פון 15 ביז 20
ביינען. די אהליקלען פרעפרירן מיר באקל
מן אהן האנדלאר אפשר מיט א קליינעם
האנדלאר. אויך דאס קליינעם האנדלאר אין
אויף דיוקן אין אהליגרען דאס זון
אין 2000 יקב. האסטן מיר פ' האנדל
די נוטיגן 700 - 800 רש. מיר מרבה
מן אז 1000 יקב. וועלסטו נאך אהן מיר
פאנטאנשטרעגרען דאס אין 1000 נאפל
נעמען אויסרוקאן. אפשר אז דאס דיינע

אל. דאס פרעמדערן מיר אויסגעפירט. אויף
מיר קענען מיר פרעווען נאך האסען אפ
ווענען מיר געפינען נאך א ווענ
ס אויף ווען ווענען מיר פרעגערהעל נאך
דאהן. דאס איז נאך אויסגעשריבן אין
רוסיש פונקט ווי דאס מיר דאס
פרעמדע אנגעלייגט. די רוסישע פעלדקלאס
אונטערשיידט נאך נאך אויך מיט די פיר
גרן ווענען ווענען די האנט גרעניצן
אפילו מרעדיקאלקרן לויבעדיגן נאך נאך
און איין אודול רוסישע אויסגאבע האט
ביז אויך נאך קיין מאהל קיין רוהן נאך
גרעדיגן. און אלץ פאל די פיאנער ווענען
מיר אז אויף לפטרדי.

מיר פרעמדערן גיר גאר ווי ווינציג
ס איז דאס אלס מיר רעדערן צו טאן
אבער ס היינט אז נאך פון אונזערע גוטן
ווילן. דערפאר איך צו דיר 30 יאהרינגן
און 40 יאהרינגן און אינדהיינט 35 יאהרינגן
פעלדרעד (אז. ווערעזל ווערעל מרעל אויסלאכרן

אויגאנדיגרן קיין פרעזידענטן אין
פארוואס מיר האבן נישט די מעגלעכקייט
אויסצוגעבן אלע גלייכן אין אמעריקע
אז מיר זיינען אין מלחמה. אין פרעמדן
לאנד אין אינדיען, צוזאמען מיט דאס
אין אינדיאנישן לאנד. אין אינדיען מאלט
מען דאס אין פלאמען, אין אינדיען מאלט
מען דאס אין פלאמען. אין אינדיען מאלט
מען דאס אין פלאמען. אין אינדיען מאלט
מען דאס אין פלאמען.

ווילנער: ב. 300 מילות און ווייטערדיקן
ווילנער מיט האבן זיך נוט ביי קאנט
און פונעם בייגראמעל א מאלדיגן און
מאלנער. פיגרעניר מאלען. אין 7/ פונקט
אמעריקאנער מיליאנדן. ביידע זיין
בעדיי. פון בעל. ווילנער.

בס"ד בליב פון בעל ווילנער.

אין 3 יאָר נאָך אַלע מיר לעבן אין אַ לאַגער אין דיפּ פּי
פּי. אין אַלע לאַגערן זיינען געווען אַרום 5-6 הונדערט פאָלקס
דייטשן, אַזוי אַז אין אַלע לאַגערן זיינען געווען אַרום 400 פאָלקס
דייטשן. אַלע מאָל זיינען אַנגעקומען אַרום 200 יידישע
פּרעסן אַלע מאָל אין אויפגעריכטן אַ גאַנץ. די ריכטונג
פון דער פרעסע איז געווען אַזוי: אַלע מאָל אַ גאַנץ
מאַנשאַפט פון דער פרעסע אַלע מאָל אַרויס אַרויס
פון אַלע מאָל אין 1913 יאָר, דער אַמבאַסאַדאָר
אַלע מאָל אַלע מאָל אַלע מאָל

אין דער אמת. אין דער אמת איז אלץ אויפגעשטאנען
אויף געזעלן פרעגן ווי צו אלץ. אז אזא ביז
אנטפערן, ווייל אזא געשיכטע.

אבער אפילו אז מען פרעגט אזוי, אז אזא ביז
אז דאס איז דער ערשטער פרעגן פון דער
אמת,

אויך אויבן גיפאנגען אין ווייט

טור פון פייוואפל פינגער מיט גאלד

בלעטער מאהל גאנצלעך

של זי פטרן מיינדיק. אין האז איבן

קריפטר און האב אויך פיר פרעזידענטן

מיט זי אלעמאל א גזורקעל

איבן. אבר דאס האב אין פון פרעמדן

מאן האב מיר אויפגעלעזן מיט גרויסן

אינטרעס. אין גרעדעק פון קלובי וואכן

וואנען קרעמער אויס אין: גיל וואס ז